

Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu / Jyrinsalo Jussi 9.10.2017

FINGRID OYJ:N NEUVOTTELUKUNNAN KOKOUS 3/2017

Aika ma 11.9.2017 klo 13.00 - 16.00

Paikka Fingrid Oyj, Helsinki

Läsnä	Ilkka Latvala pj. Riikka Hirvisalo-Oja Kimmo Karihtala Jarmo Kurikka Pekka Manninen Juha Rintamäki Matti Ryhänen Stefan Sundman Jarmo Tanhua Tuomas Timonen Jussi Jyrinsalo siht. Jukka Ruusunen Jan Montell Karri Koskinen	Metsä Board Oyj Caruna Oy Outokumpu Oyj Nurmijärven Sähkö Oy Helen Oy Vaasan Sähköverkko Oy Savon Voima Verkko Oy UPM-Kymmene Oyj Teollisuuden Voima Oyj Kemijoki Oy Fingrid Oyj Fingrid Oyj Fingrid Oyj (kohta 6) Fingrid Oyj (kohta 8)
-------	--	---

Poissa	Timo Honkanen Esa Hyvärinen	Turku Energia Oy Fortum Oyj
--------	--------------------------------	--------------------------------

1 **Avaus, läsnäolijoiden ja asialistan toteaminen**

Puheenjohtaja Ilkka Latvala avasi kokouksen. Todettiin läsnäolijat sekä käytiin läpi ja hyväksyttiin kokouksen asialista.

2 **Kilpailuoikeudellisen ohjeistuksen sitovuuden toteaminen**

Todettiin kilpailulainsäädännön noudattamista koskevan ohjeen sitovan neuvottelukunnan kokouksen toimintaa.

3 **Edellisen kokouksen muistio - päätös**

Hyväksyttiin 29.6.2017 pidetyn kokouksen 11.8.2017 päivätty muistio yhden sanan lisäyksellä.

4 **Katsaus Fingridin ajankohtaisiin asioihin**

Toimitusjohtaja Jukka Ruusunen kävi läpi kesäkauden ajankohtaisia tapahtumia. Pääpaino oli Norjan ja Ruotsin kantaverkkoyhtiöiden kahdenkeskisesti valmistelemissa ja muiden hyväksyttäväksi esittämässä pohjoismaisessa tasehallintamallissa. Teknisestä mallista Fingrid olisi toki valmis neuvottelemaan, mutta esitetyn konseptin merkittävin ongelma on hallinnointimalli, jonka mukaan Statnettilla ja Svenska kraftnätilla olisi

Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu / Jyrinsalo Jussi 9.10.2017

päättävävalta tasehallinnasta. Käytännössä tämä tarkoittaisi sitä, että esimerkiksi suomalaiselta säätökapasiteetilta - ml. kysynnän jousto - vaadittavat ominaisuudet tai reservikaupan pelisäännöt Baltian ja Venäjän suuntaan määriteltäisiin rajojemme ulkopuolella. Tämä olisi meillä ja myös yleisesti EU-jäsenvaltiossa lainvastainen asia, jota Fingrid ei missään tapauksessa aio, eikä yksin voisikaan hyväksyä. Myös viranomaiset – NordREG ja Energiavirasto – ovat ihmetelleet asiaa. Asia on sinänsä ajankohtainen, sillä eurooppalainen käyttötoiminnan verkkosääntö (System Operation Guideline) antaa voimaantullessaan neljän kuukauden määräajan, jonka puitteissa kantaverkkoyhtiöiden pitää tehdä regulaattoreille ehdotus tasehallintarakenteesta. Fingrid on omalta osaltaan käynnistänyt tällaisen ehdotuksen valmistelun ja toimii tiiviissä yhteistyössä regulaattorin, ministeriön ja muiden sidosryhmien kanssa. Mikäli sopuun ei kuitenkaan päästä, etenee asia lopulta EU:n komission pöydälle.

Neuvottelukunta paheksui naapuriyhtiöiden toimintatapaa ja ihmetteli, mistä asiassa oikein on kysymys. Onko kyseessä vain röyhkeä painostus oman teknisen ratkaisun hyväksymiseksi vai haetaanko oikeasti naapurimaihin ulottuvaa valtaa? Ja onko kyseessä vain kantaverkkoyhtiöiden aloite vai onko takana jotain poliittisemmän tason pohdintaa? Ja miksi tasehallintaratkaisu on näin tärkeä asia, eli kompensoidaanko sen avulla sähköverkon puutteita? Ja miksi EU-maa Ruotsi on lähtenyt Norjan kelkkaan? Miten tämä vaikuttaa muuhun pohjoismaiseen yhteistyöhön, ja voiko tuloksena olla hallitsematon tilanne? Saadaanko uudella mallilla hyödynnettyä järjestelmän koko säätökyky vai päädytäänkö osaoptimiin? Fingridillä ei ollut vastauksia näihin kysymyksiin, mutta oletuksena on, että vanhalla mallilla jatketaan, kunnes yhdessä tai komission pakottamana keksitään jokin uusi ja tarkoin pohdittu malli tilalle. Neuvottelukunta tukee asiassa Fingridiä ja piti valittua toimintamallia riittävän jäämäkkänä. Tässä yhteydessä neuvottelukunta myös muistutti Fingridiä siitä, että huolehditaanhan vastaavasti suomalaisten toimijoiden eduista, kun ollaan päivittämässä pohjoismaisia käyttö- ja häiriöreservien teknisiä vaatimuksia? Liian tiukoilla vaatimuksilla ei saa heikentää kilpailukykyä tai vähentää tarjontaa ja sitä kautta vaikuttaa kustannustehokkuuteen.

Muina ajankohtaisina asioina käytiin läpi eSettin, datahubin, Olkiluoto3:n järjestelmäsuojan ja Ruotsin uuden yhdysjohdon tilannetta. Kaikki hankkeet etenevät suunnitellulla tavalla.

5 Teollisuusasiakkaiden puheenvuorot

Teollisuusasiakkaat (UPM, Outokumpu ja Metsä Group) esittelivät kukin yhtiönsä toimintaympäristön kehittymistä.

Kaikissa puheenvuoroissa nousivat esille sähkön hankinnan kokonaiskulut, joissa suhteellisen alhaisesta sähkön hinnasta huolimatta ovat erilaiset oheiskulut kasvussa kilpailijamaihin nähden. Tällaisia ovat mm. siirtotariffit ja verot. Lisäksi koettiin, että hinnan volatiliiteetti ja tasapainotuksen kustannukset ovat kasvussa. Toisaalta taas esim. lisääntyvän kysyntäjoustopuolteen kautta teollisuus saattaa olla tässä myös hyötyjänä. Kansallisesta kilpailukykyvystä huolehtimisen ei Suomessa koeta olevan kilpailijamaiden tasolla, mikä heijastuu esimerkiksi erilaisissa yritystuissa. Kuultiin myös, että Saksassa pitkän käyttöajan teollisuus saa helpotusta verkkomaksuihin.

Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu / Jyrinsalo Jussi 9.10.2017

Toisena tärkeänä teemana nostettiin esiin sähkön laatu. Erilaisten siirtokeskeytysten lisäksi myös jännitekuopat aiheuttavat suurta haittaa tehdasprosesseille. Nähtiin tärkeänä pitää kuoppien kesto niin lyhyenä kuin mahdollista.

6 Yhtiön talousnäkökulma ja kustannustehokkuuden hallinta

Talous- ja rahoitusjohtaja Jan Montell kävi läpi, miten Fingrid hallitsee kustannustehokkuuttaan. Kaikki lähtee rakenteista, jolloin juustohöylää tarvitsee käyttää vain poikkeustapauksissa. Käytiin läpi yhtiön liiketoimintamalli, konsernirakenne, johtamisjärjestelmä ja strategiset valinnat, joissa kaikissa pyritään keskittymään ydintehtäviin, mutta säilyttämään samalla asiakaslähtöisyys. Kustannustehokkuus ja edullinen hinnoittelu ovat keskeisiä tavoitteita. Tavoitteet jalkautetaan matriisirakenteen ja henkilötasolle ulottuvan mittaamisen kautta koko organisaatioon. Käytiin läpi myös yhtiön riskienhallintaa, jossa riskeiltä pyritään aina lähtökohtaisesti suojautumaan kustannusten pitkäjänteiseksi hallitsemiseksi.

Käytiin tarkemmin läpi yhtiön käyttö- ja hankintatoimintaa. Käyttö on keskitetty nykyisin yhteen valvomoon, jolla on täyden mittakaavan väistömahdollisuus. Vielä 1990-luvulla valvomoita oli kahdeksan kappaletta. Hankinnoissa taas on luotu vahvasti ulkoistettu ja markkinaehtoinen malli, jossa kaikki yli 30 000 euron hankinnat kilpailutetaan. Kaikkeen toimintaan haetaan myös tehokkuutta digitalisaatiosta sekä rohkeasta ja uudistuskykyisestä yrityskulttuurista, jossa henkilöstön motivaatio on korkealla.

Lopuksi käytiin läpi tarkemmin läpi Fingridin talouslukuja ja menestymistä erilaisissa vertailuissa. Toiminnan kokonaiskulut ovat runsaat 400 miljoonaa euroa, ja ne ovat säilyneet likimain samalla tasolla viimeiset viisi vuotta. Valtaosa kustannuksista koostuu kilpailutettavista ja siis markkinaehtoisista komponenteista. Henkilöstökustannusten osuus on noin 6%, ja myös pääluvun kasvu on ollut muista kantaverkkoyhtiöistä poiketen maltillista. Fingrid on pärjännyt myös hyvin erilaisissa kantaverkkoyhtiöiden välisissä tehokkuusvertailuissa ja omaa suomalaisista yhtiöistä korkeimman luottoluokituksen. Suomessa kantaverkkomaksu on viimeisimmän vertailun mukaan Euroopan neljänneksi edullisin, kun vertaillaan vastaavaan verkkoinfran omaaviin yhtiöihin. Jatkossa ei tarifiin kohdistu suuria korotuspaineita. Ensi vuoden kantaverkkotariffi tullaan vahvistamaan lokakuun alussa, kunhan laskennassa käytettävä korko vahvistuu.

Käydyssä keskustelussa ihmeteltiin, miksi kantaverkkotariffit ovat nousseet viime vuosina, jos kustannuskehitys on kuitenkin kurissa. Kyse on pääosin ratkaisusta, jossa kantaverkon omistajavaihdoksen yhteydessä verkon arvoon hinnoiteltiin mukaan tietyllä ajanjaksolla saavutettava kohtuullinen tuottotaso. Verkkoinvestoinnit ovat kasvaneet, mutta eivät kuitenkaan ole pitkällä aikavälillä juurikaan poistoja suuremmat. Keskusteltiin siitä, voitaisiinko investointeja jakaa vielä pidemmälle aikavälille tai tehdä ne kevyemmin ratkaisuin. Koska kuitenkin suuren omaisuusmassan ikääntyminen on pidettävä kurissa ja investointien tulee vastata käyttöaikanaan moniin erilaisiin tulevaisuusskenaarioihin, on tällaiseen optimointiin käytännössä rajalliset mahdollisuudet. Todettiin, että verkkotariffin lisäksi saattavat myös kantaverkon laajuuden muutokset vaikuttaa tapauskohtaisesti paljonkin yksittäisen liittyjän kustannuksiin. Erilaisista vertailuista todettiin, etteivät ne saa johtaa liikaan itsetyytyväisyyteen, vaan jatkuvaa kehittämistä on silti syytä jatkaa. Esimerkiksi sähkön laatua pitää kehittää asiakkaiden tarpeisiin vastaavaksi. Lopuksi korostettiin, että Suomen kulutuksen kasvun mahdollistaminen on tariffin tason lisäksi Fingridin tulokertymään keskeisesti vaikuttava tekijä.

Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu / Jyrinsalo Jussi 9.10.2017

7 Kantaverkon investointikriteerit ja tärkeimmät verkkoinvestoinnit

Johtaja Jussi Jyrinsalo kävi läpi Fingridin verkkoinvestointien perusteita. Lähtökohtina ovat aina sähkömarkkinoiden ja asiakkaiden tarpeet, eivätkä yhtiön omistajien tuotto-odotukset. Jälkimmäisten suhteen toki aina tarkistetaan investointien vaikutus tuottopohjaan, mutta takaisinmaksuajat ovat normaalisti luokkaa 25 vuotta eikä pikavoittoja olla hakemassa. Verkko-osien kunnossapito sekä peruserparannus- ja uusimishankkeet sovitetaan verkon kehittämissuunnitelmaan, ja käytännössä yksittäiseen hankkeeseen pystytäänkin yleensä yhdistämään useampia ajureita. Parhailtaan verkon ikääntyminen on tärkeä kriteeri, kun esimerkiksi 1970-luvun sähköasemia on tullut käyttöikänsä päähän.

Fingridin verkko-omaisuuden jälleenhankintahinta on runsaat viisi miljardia euroa ja nykykäyttöarvo noin kolme miljardia. Verkon arvo on seurannut varsin hyvin rakennuskustannusindeksiä, paitsi vuosina 2011-2013, jolloin suurinvestoinnit (FennoSkan2, EstLink1&2, Forssan varavoimalaitos) nostivat selvästi arvoa. Jatkossa investointitaso vastaa likimain vuotuisia poistoja, jolloin verkon arvo ei merkittävästi muutu. Tähän johtaa varsinkin se, että sähkömarkkinoiden edistämiseksi tehtävät investoinnit – käytännössä ulkomaanyhteydet ja pohjois-etelä –suuntaiset siirtoyhteydet – katetaan lähtökohtaisesti pullonkaulatuloilla, jolloin ne eivät kasvata verkko-omaisuutta.

Käytiin läpi vuosina 2016-2017 tehtyjen investointipäätösten ja vuosina 2013-2017 valmistuneiden hankkeiden perusteet. Samoin käytiin läpi vuoden 2016 hankkeita, joissa painopiste oli Rannikkolinjan urakoissa, Rautarouvan uusimisessa ja Pohjois-Suomen asemahankkeissa. Tekijöinä oli kahdeksan eri voimajohtourakoitsijaa ja yhdeksän eri sähköasemaurakoitsijaa ja palvelutoimittajat tekivät 575 henkilötyövuotta Fingridin työmailla. Projektit valmistuivat ajallaan yhtä viivästymistä lukuunottamatta. Tulevina vuosina suurimmat hankkeet liittyvät Ruotsin tuontiyhteyksiin sekä Pohjois- ja Etelä-Suomen välisiin yhteyksiin, joihin kohdistuu suuria siirtotarpeita. Suurena kysymysmerkkinä on Lappiin rakennettavan tuulivoiman määrä.

Verkonrakentamisen lisäksi viime vuosina on panostettu tasasähköyhteyksien luotettavuuden parantamiseen. Häiriöiden lukumäärää ja kokonaiskestoa on saatu pienennettyä, millä on suuri kansantaloudellinen arvo, kun häiriöt aiheuttavat vähemmän hintaeroja. Myös verkkotietojärjestelmän uusiminen on ollut suuri ponnistus, ja sen avulla voidaan tehostaa päätöksentekoa, kun tiedon laatu paranee ja sen päälle voidaan kehittää lisää analytiikkaa. Tätä edesauttaa osaltaan anturitekniikan ja online-kunnonvalvonnan kehittyminen. Verkon kunnonhallinta tulee kokonaisuudessaan muuttamaan lähivuosina paljon nykyisestä.

Käydyssä keskustelussa esitettiin huoli siitä, että pohjoismaisen yhteistyön vaikeudet (ks. kohta 4) heijastuisivat suunniteltuihin rajajohtohankkeisiin. Keskusteltiin myös järjestelmän käyttöön liittyvien haasteiden, kuten inertian tai jännitetuen pienenemisen edellyttämistä toimenpiteistä. Näistä jälkimmäinen saattaa edellyttää loistehon kompensattoreiden hankintaa joihinkin kantaverkon pisteisiin. Myös varavoiman omistuksesta keskusteltiin ja todettiin, että ne ovat järjestelmän kannalta kriittisiä komponentteja. Palvelutoimittajien suhteen tuotiin esille, että Fingrid on sen verran merkittävä toimija, että tehdyt valinnat vaikuttavat välillisesti myös jakeluverkko-asiakkaisiin. Lopuksi keskusteltiin investointeihin liittyvästä viestinnästä. Fingridin tulee pystyä selkeästi kertomaan investointien taustasta, ei vain niiden teknisestä sisällöstä.

Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu / Jyrinsalo Jussi 9.10.2017

8 Työturvallisuuden hallinta Fingridin työmailla

Erikoisasiantuntija Karri Koskinen kävi läpi Fingridin työturvallisuustilastoja. Työtapaturmataajuudessa on ollut laskeva trendi, mutta elokuussa 2017 tapahtui kuolemaan johtanut tapaturma Fingridin työmaalla. Tavoitteena on nolla tapaturmaa, ja tähän pyritään usein eri toimenpitein. Ensinnäkin pohjana ovat turvallisuutta koskevat sopimusehdot, jotka luovat reunaehdot työmailla toimimiselle. Lisäksi turvallisuusasiakirjaan kirjataan työmaakohtaiset turvallisuustavoitteet ja –toimenpiteet. Turvallisuussuunnitelman ja sen perehdytyksen sekä työvaihekohtaisen riskiarvion avulla päästään arvioimaan, voidaanko työ suorittaa turvallisesti itse työkohteessa. Tärkeintä on saada asiat juurtumaan tekijöiden korvien väliin. Jokaisessa uudessa hankkeessa pidetäänkin riskinarviointipäivä, jossa mietitään porukalla oman työn tai työvaiheen vaaroja. Kaikille työmailla työskenteleville on myös kehitetty pakollinen verkkokoulu, jonka suoritukset ovat kerrallaan voimassa kolme vuotta.

Turvallisuushavaintojen määrä on avainasemassa, jotta turvallisuutta päästään kehittämään. NordSafety-raportointijärjestelmän avulla on havaintojen määrä saatu selvään kasvuun ja viime vuonna niitä tehtiin noin 400 kappaletta. Seuraavaksi käytiin läpi tapaturmien ja vaaratilanteiden tutkintaprosessia, joka perustuu poikkeamien jakamiseen kolmeen luokkaan niiden vakavuuden perusteella. Eri luokissa poikkeamat käsitellään erilaisen prosessin ja erilaisten hyväksyntöjen kautta. Lievimät poikkeamat käsitellään projektin sisällä, kun taas vakavimmissa tapauksissa käsittely menee Fingridin tutkinnanjohtajalle.

Lopuksi käytiin läpi vuonna 2011 alkaneen Fingridin työturvallisuuden kehityshankkeen eri vaiheita, joissa ollaan siirrytty yksittäisistä hankkeista kohti kokonaisuuden hallintaa ja ajattelun muuttamista. Neuvottelukunta piti tehtyä työtä tärkeänä ja kannusti tekemään vielä enemmän turvallisuushavaintoja.

9 Kantaverkon kehittämissuunnitelma

Jussi Jyrinsalo kertoi lyhyesti kesällä julkaistuun kantaverkon kymmenvuotiseen kehittämissuunnitelmaan saaduista kommentteista. Palautteita saatiin yhteensä 15 kappaletta, joiden mukaan suunnitelman laajuuteen ja verkon suunnitteluprosessiin oltiin tyytyväisiä. Kommentteja tuli kantaverkon laajuudesta – sekä laajemman että suppeamman kantaverkon puolesta – ja 110 kV voimajohtoliityntöjen luotettavuudesta/liittymisehdoista. Uusien rajasiirtoyhteyksien ja yhtenäisen hinta-alueen puolesta tuli paljon kommentteja. Yleisellä tasolla kommentteja tuli Fingridin roolista sähkömarkkinoiden kehittäjänä ja kantaverkkopalvelun hinnoittelusta.

Kommenteista tehdään kooste ja yksittäiset lausunnot käydään läpi ne antaneen tahon kanssa. Lopullinen suunnitelma julkaistaan lokakuussa ja se käännetään myös englanniksi.

10 Muut asiat

Ei muita asioita.

Kantaverkkopalvelut ja suunnittelu / Jyrinsalo Jussi 9.10.2017

11 Seuraava kokous

Seuraava kokous pidetään 5.12.2017 ja siinä on keskeisenä teemana sähkömarkkinoiden kehittäminen. Kokoukseen toivottiin myös katsausta pohjoismaisen tasehallintamallin tilanteesta sekä muusta yhteistyöstä esimerkiksi reservivaatimusten kehittämiseksi. Kokouksessa käydään läpi myös jakeluverkkoasiakkaiden puheenvuorot.

Vakuudeksi

Muistio tarkastettu

sihteeri

puheenjohtaja